

Vallomások a Füzetéről, avagy a Templom a kertem 2018 és 2023 kötötti keletkezéstörténetéhez fűződő reflexiók: bepillantás egy műhelymunkába
(rendhagyó könyvbemutató)

*„Kitűnővé egy szerencsés perc által is válhatunk,
hasznos emberré a fáradságos évek tesznek.”*

(Kemény Zsigmond)

Kedves Hallgatóság!

Tudatában vagyok annak, hogy az én művem nem egy világmegváltó alkotás, **de örülni itthon ennek is lehet**, ezért úgy döntöttem, hogy házilag oldjuk meg a könyv bemutatóját. Én és az én kedves egykori tanítványom, Molnár-Brehó Mónika. Rendhagyó módon. Mónika kétszer felolvast a könyvemből, keretbe foglalva mindazt, amit én mondok, nyitásként egy szabadon választott, zárásnak egy általam kijelölt szöveget, én viszont csak a könyv keletkezéstörténetéről idézgetek baráti reflexiókat. Így is összeállhat a teljes kép. De már most hálásan köszönöm, előre, meghat, hogy **a könyv kiadásában karcagi országgyűlési képviselők, polgármester, alpolgármesterek, önkormányzati képviselők, a hazafias érzelmű Jánosi Zoltán sorozatszerkesztő és még sokan mások** állottak mellém.

Legelőször is elmondok három rövid, de **bűbajos** székely viccet. Hogy jobban legyen kedvünk odafigyelni! A kertben is így szoktuk. Amit most hallanak, azt a kertben is elmondtam. Halász Bandinak, az elnök **elvtársnak**, mert mi egy elven vagyunk, ami a növényeket illeti: egy húron pendülünk. Ő nyugalmazott katonatiszt. Akkor neki nagyon tetszettek, mert jót nevetett rajtuk. **1. A székelyek és a kínaiak háborúzni akarnak egymással. – Aztán hányan vagytok? – kérdezik a kínaiak. – Nyolcvanezren – felelik a székelyek – és tik? – Egymilliárdan. -- Baj van, János bácsi! – szól hátra a székely vezér – hová temetjük azt a sok kínait!? 2. Amíg két székely van ezen a földön, nincs veszve a nemzet. Csak az egyik asszony legyen! 3. A székely seregben jelenti az őrmester: -- Parancsnok úr! Bé vagyunk kerítve! – Erőst jó! Mindenfelé támadhatunk!**

Drága Vendégeim!

Ez a könyv, ha kézbe veszik, hamar megszólal, a külleme, a szerkezete könnyen megmutatja és adja magát, ki ő, mi ő. A példának okáért, a tevékenységek csoportosítva vannak: *Tavaszi munkák, Nyári munkák, Őszi munkák*. Ha uborkát akarunk vetni, pillanatok alatt kikereshetjük a növényi névmutatóból.

„25. **Uborka** (Mohikán F1)

Április derekán, ha meleg az idő, lehet vetni. Sor-és fészektávolsága 80 x 50 cm. A legjobb fajta a Mohikán F1, mert középkorai érésű, és locsolva hosszú ideig tartja magát. Konzervuborka-hibrid. Túlnyomórészt nővirágú. Június 1-jére pompásan virágba borult az egész uborkaföldem. Június 6-tól folyamatosan lehetett szedni augusztus 1-jéig, tehát jó két hónapig. Növekedése középerős, lombja középzöld. Nem lesz keserű, ellenáll a lisztharmatnak, peronoszpórának, a betegségeknek. Nekem 20 méteren rekordtermést hozott, 180 kg-ot.

Az uborka is régi csodaszer. Gazdag kalciumban, vasban, magnéziumban. Sok benne a B1-, B6-, C-, D-vitamin. Legértékesebb részei a héja és a magja. Nyugtató hatású, gyulladáscsökkentő.”

Minden dolognak van valami titka... Bárkiben felmerülhet a kérdés, hogyan lett ilyen ez a könyv? Ezért én inkább **a titkáról**, a keletkezéséről, a születése történetéről: **a fogatattásról és a fogadtatásról** beszélek. **Félre ne értsenek:** amit most hallanak, azt ne vegyék rossz néven, hencegésnek, olcsó öndicséretnek, de a keletkezéstörténet **bizalmas megvallása** már csak ilyen! A barátaim véleményei kellettek nekem: **a lelkem karbantartásához.**

2018-ban, 2019-ben e készülő munkám is el-elküldözgettem a barátaimnak, kíváncsian várva rá a véleményüket, a megerősítésüket. Írtak is nagyon szívesen, segítőkészen. Szükségem volt rájuk a lelki feltöltődésemhez. Mert, miközben az írás kifejezésformámmá, ha úgy tetszik, életformámmá vált, én mindig szükségét éreztem a dolgaim iránti visszajelzéseknek is. Sorba szedem hát, hogy kik mit adakoztak az én várakozó kalapomba.

Elsőnek *Nagy Zoltán Mihály* József Attila-díjas kárpátaljai író, költő szólt hozzám Csonkapapiból 2018.11.14-én, 16:21-kor. „**Köszönöm a Naplót, élvezetes és tanulságos olvasmány.** Épp az utóbbi jellemzője miatt célszerű lenne valahol megjelentetni, illetve -- szellősebb tördeléssel -- **önálló könyvecskében kiadatni. Mert biztosan sokkal többen szeretnek kertészkedni, mint ahogyan értenek is hozzá; ők kézikönyvként használhatnák.**” Már ez a fogadtatás is nagyon biztató volt. Ő veti fel először a könyvformát.

Halászi Aladár költő, író, Tiszaújvárosról így tájékoztat 2018.11.14-én. „Tíz kalendáriumban nem találni ennyi bölcsességet, hasznos információt, és mindezt **jó kedéllyel adod elő**, mint aki egész életében >csak<kertészkedett.”

Gulyás Imre költő, író Debrecenből keres fel 2018.11.16-án, este 20:08-kor.
„Lenyűgöz a rengeteg részletre kiterjedő aprólékosságod, amely előhozza az én emlékeimet is. Véget nem érő beszélgetések tárgya lehetne ez a napló, amely amellet, hogy regiszterszerűen tárgyilagos, hat az érzelmekre is. Az én érzelmeimre mindenképpen.”

**Bertha Zoltán* József Attila-díjas irodalomtörténész véleményét Debrecenből (2018. 11. 18. 14:08.) utólag megcsillagozom, mert majd szerepeltetem a készülő könyvemben is.

„Különleges, az biztos, ebből is lehetne egy könyv, mert nem extrém ez, hanem nagyon is súlyos, ahogy irodalmi vonatkozások is beleszűrődnek, és egyáltalán a napi munka a földdel: valahogy *súlyos is, és felemelő érzés is egyben!* És ez megörökítve! Mégis irodalmi remeklés ez is -- olyan Veres Péter-i jellegű, és arra is nagy szükség van, tehát örömmel gratulálok, és még fogom is olvasgatni, mert ezt mind emészteni is kell, az biztos!” „Szóval Kert-Magyarország nemes eszménye itt a szemünk előtt ma is még, napjainkban is még! És ez a ragyogó Te produkciód ebben!”

Bihari György mezőgazdász, állattenyésztő, író Karcagon. 2018.11.19-én ír nekem, 21: 45-kor. „Megleptél a >Naplóm <-mal. Eddig is tudtam, hogy kertészkedsz, de most már azt is tudom, hogy mindezt magas színvonalon csinálod. (...) néha nem tudtam eldönteni, hogy a kertészek között vagy irodalmár, vagy az utóbbiak között a legjobb kertész.”

Ambrus Lajos József Attila - díjas írónak, a *Kortárs* főszerkesztőjének is elküldtem a munkám. Ő 2018.11.28-án válaszolt is. A hiba mellett egy fontos tényre hívta fel a figyelmemet. „Nem vagyok könnyű helyzetben, mert kerti naplójával nagy örömet szerzett, és egészen szívem szerint való írás. De a *Kortársban* nem tudom közölni.” „(...) egészen speciális műfajú munka ez -- s a legkevésbé sem >szépirodalom<.” „A kertészkedés kultúrája egészen speciális tereuma az irodalmi műfajoknak.” „*Az apró tájtörténeti irodalmak fájóan hiányoznak.*”

Gulyás Imre 2018.12.06-án arra a levelemre válaszolt, amelyben elárultam neki, hogy munkámmal felkerestem az agrárminisztert is, de még nem válaszolt. Ő megnyugtat. „Boldog lehet az a miniszter, akihez valaki -- különösen egy hivatásának élő személyiség -- olyan bizalommal fordul műhelytitkaival, vagyis legbensőségesebb ügyeivel, ahogyan te tetted a leveled és a friss kéziratod elküldése által.”

* *Dr. Nagy István* agrárminiszter úr is megdicsért 2018.12.11-én 18:00- kor keltezett villanypostájában. Örömben ezt a levelet is megcsillagoztam, mert elhatároztam, hogy vallomásának a könyvemben a helye. „Köszönöm, hogy megtisztelt a munkájával. Nagyon hasznos és célravezető megismertetni mindannak a munkának a szépségeit, amit mi

végzünk. Beavatni az érdeklődőket, az nagyon izgalmas. Azt remélem, hogy munkájának eredményeként új híveket szerezhettek a Kert-Magyarország értékeit felismerők táborába.”

Újabb próbát tettem egy folyóirattal. Mert mit veszíthetek? Csak a láncaimat. Az irodalomtörténész *Papp Endre*, a Hírel főszerkesztője 2018.12.16-án 15:20-kor igen megörvendeztetett a véleményével. Mert **isteni jó tanácsot adott.** „(...) a kert nemcsak munka, nemcsak áldozat, hanem örömforrás is. Az évek múltával akár nélkülözhetetlen lelki szükségletté is válhat.

Kertnaplója alapvetően jó ötlet. Önnek van érzéke az íráshoz, s irodalmi igényesség olvasható ki soraiból. **A Naplója ebben a formában mégsem irodalom. Hiányzik belőle egy központi metafora, amely szellemi síkra emelné mindazt, amit leír.** (...)

A kert ősi jelkép. A legáltalánosabb értelemben **jelentheti** a káoszából való rendezett világot, **kozmoszt teremtést.** **Szolgálhat menedékkül** a civilizációval, az ellenséges vagy méltatlan környezettel szemben. **Lehet a természethez való visszatérés helye, szimbolizálhatja a teremtőmunkát, vagy a nehézségeket legyőző munkát.** **A kert gondozójának tükörképe is: benne van az egyénisége, hite, szorgalma, stílusa.** **Ha a kert irodalmi metaforává válik, ezeknek a szellemi tartalmaknak a kifejeződésévé kellene válnia.** (...)

Szerintem, esszéisztikusabbá kellene tenni a beszámolót. (...)

Ha meg tudná írni irodalmi igénytel Rideg isten (hangsúlyosan nagybetűvel) Kertész életmetaforáját (utal is aspektusára: **teremtő munka a kertben és alkotómunka az irodalom által), az lenne az igaz írói tett!”**

Gulyás Imre barátom 2018.12.19-én visszatér a bátorításhoz. „Ami a kerti naplótól illeti: **a magyar népi kultúránk, életérzésünk beszédes és fontos dokumentumának tartom e bájos >kalendáriumot<**, rám nézve pedig igazán megtisztelőnek, hogy a hőskölteményem révén milyen közös ügyeink vannak. Nem akartam én ezt így külön megemlíteni, most mégis megteszem, mert ujjong a szívem, amikor látom a névsort -- benne Nagy Zoltán Mihályt --, amelybe helyeztél.”

Cseke Lajos elektromérnök, kiváló magyaros tanítványom volt, itthonról, Karcagról keres 2018.12.26-án. „Elolvastam a füzetet, **kicsit megkönnyeztem ezt az őszinte ragaszkodást.**” Nem semmi. Most is velősen fogalmaz. Ő tévészerelő. És ha beszélgetni szeretnék veled, csak elrontom a tévémet, és már jön is, soron kívül.

De hát miért voltam én Karcagon magyartanár 40 évig, 1965-től 2005-ig, hogy ne tudjak megalkotni egy kertmetaforát?! Karácsonykor nekiláttam, és szilveszterre már el is készültem vele. Így aztán már a naplóból szépirodalmi mű lett. Papp Endre örömmel el is fogadta.

Papp Endre 2019.01.07-én 10:28-kor azt írta nekem a Hiteltől, amire már nagyon vágytam.

„Kedves István!

Hasznosak voltak a javításai: ez már irodalom! Már csak annyi akadály van a közlésnek, hogy túlságosan hosszú a naplója a folyóirat számára. Ha megengedi, megrövidíteném. Tudom, hogy a szerző számára kevés ennél barbárabb tett létezik, de mégis... Ha hozzájárul, elküldeném a szerkesztett változatot, s arra kérném jóváhagyását.

BUÉK!”

Közben, 2019. 01. 11-én *Mándi Tibor* nyugalmazott katonatiszt, alezredes, ő is egykori tanítványom volt, Csekével jártak egy osztályba, szóval ő is válaszolt a kertmetaforával dúsított, és véglegesnek hitt változatra. „**Élvezettel olvastam minden sorát, és időnként elérékenyülve, időnként meghatódva tettem magamévá lenyűgöző soraidat.**” „No persze, a kerti munka adhat életerőt és ösztönzést a >Teremtés<-hez.” „(...) sok örömet a >Teremtés<-hez, no meg kellő időben és mennyiségben esőt!”

Nem fértem a bőrömben, a Hitelnek elküldött javítást elküldtem *Kovács Szilviának*, Karcag város alpolgármesterének is, „A legszebb konyhakertek” mozgalom elindítójának, ő vajon mit mond rá. 2019.01.11-én, 12:02-kor megjött a válasza.

„Köszönöm szépen az írást. **Remek, és megtisztelő, hogy az ajánlottak között szerepelhetek.** Boldog, minden jóban gazdag és elsősorban egészségben eltöltött, természetben bővelkedő új esztendőt kívánok sok szeretettel.”

Bertha Zoltán barátom is kapott a végső kidolgozásból. 2019.01.12-én 15:58-kor jön a válasza: „(...) vérbeli magyar vallomásos-szociografikus napló, nagyszerű munka (...) van ilyen, lehet ilyet is -- a szülőföld-szeretetemnek ilyen tömör, tartalmas, zamatos, sűrű szövetű kifejezését megvalósítani! **Igazi valóságirodalom, modern népi >otthonirodalom<!**”

A karcagi *Fejes László* nyugalmazott mentős tiszt, író, hithű katolikus. Gondoztam, lektoráltam a könyveit. 2019.01.13-án 11:43-kor igazi léleképítő választ küld nekem. „**Azzal, hogy a Teremtés folytonosságát újra és újra kiemeled, egy lüktető, emberközeli érzésvilágot jelenítesz meg a Kert gondozása kapcsán. Elmerengsz a földi**

gyönyörűségeken és az >égi-szellemi<gondolatok szépségein. Ahogy olvastam a történéseket -- a kiegészítések tökéletesen harmonizálnak a gondolatisággal -- **az az érzésem támadt (és ezt komolyan mondom), mintha az Édenben lennénk, és Ádám, követve a Teremtője parancsát, műveli a Kertet. Eggyé válik a föld, az ember, a növények, állatok és egyéb teremtmények sokasága. *Ég és Föld egy kis Kertben!***

Miskolczi József szalagfűrészelő szakmunkás, szintén B-s tanítványom volt, Tiszafüredről küldi a véleményét 2019.01.13-án. „Már az első két oldal után megjelent előttem egy kép: **ez valami különleges olvasmány lesz.**”

A karcagi nagyvénkerti kertszomszédom, *dr. Váczi Imre* nyugalmazott mezőgazdasági mérnök, tanár barátom 2019.01.16-án tisztel meg a jó szóval, a véleményével. „**A könyveknek is megvan a maguk sorsa: Habent sua fata libelli!**” „**Aszú: tudni meglátni, hogy most kész.** Lefogni a hozzányúlni kívánczozó kezet, amelyik még faragni vagy rátenni akar. Kívülről nézve: szerintem elengedheted.”

Felkerestem a kárpátaljai barátomat is az aszúval. *Nagy Zoltán Mihály* 2019.01.16-án nagyon **megható** levelet küld nekem. „Annyi ostoba és rosszindulatú >emberrel<volt dolgom mostanában, hogy besokallt az elmém. Attól tartok, embergyűlölővé kezdek válni. Azt már régóta tapasztaltam, hogy az ember a legrondább állat, de most már nagyon inog bennem a hit, hogy képes és hajlamos >nemesedni<, azaz respektálni legalább az alapvető erkölcsi értékeket. A képesség talán kimutatható lenne, de a jóra való akarat sehol. Éppen ezért **megkülönböztetett tisztelettel adózom az olyan emberek felé, akiknek a lelkierejét legfeljebb megacélozzák a keserű tapasztalatok, és egy pillanatra sem bénítja meg őket a >minden hiábavaló<érzése, tudata.** Te ezek közé a megsüvegelhető emberek közé tartozol, már rég a szívembe fogadtalak. Nagyon tudok örülni a Füzeted sikerének, és persze megköszönöm a mostanában címemre elküldött >aszút<. Majd megkérdezem Vári FABIÁN Lászlót, hogy hajlandó-e részletenként lehozni az Együtt-ben a teljes anyagot”. „Igaz, én nem vagyok olyan nagy kertész, mint te, de az ottani foglalatosság feledtetni képes velem embertársaim gyomorforgató vétkei.”

Január 16-én elütötték a biciklim, és kificamodott a jobb karom. Erre utal *Nagy Zoltán Mihály* 2019.01.20-án, este 19:07-kor. „**Most meg a te karod is megsérült... Mi lesz a földdel, cimbora, amit mi még szeretünk, tisztelünk, megművelünk, de az utódaink már semmibe se vesznek?...** Gyógyuljon meg a karod, szükség lesz rá!”

Régi barátom a kisújszállási dr. *Tóth Albert* emeritus professzor, biológus. Elküldtem neki is, neki értenie kell a csíziót. 2019.01.25-én felhívott telefonon. „**Kétszer olvastam el,**

barátom, megrágva, alaposan vizsgálva, mi az igazságtartalma, a szépsége. Megragadott az egyszerűsége és a hitelessége: mennyi mindent ki lehet fejezni egyszerűen. Egy új műfajt teremtettél! Kellemes olvasmány ez, barátom!”

Cs. **Németh Iván** mezőgazdász, ő is a kedvenc, volt B-s tanítványaim egyike. Baján él. 2019.01.30-án 6:38-kor írta lelkes levelét. „**Az egyik ámulatból a másikba estem (...)** Egyszerre vagy tudományos, derék kertész, s a lelkemhez oly közel álló karcagi **parasztember, aki nemcsak kenyérrel él, hanem hatalmas műveltségű és olvasott is.** Érett gyümölcs vagy a szó legszebb értelmében. Hálás vagyok, hogy a tanárom voltál, hogy a tanítványod lehettem.”

Mivel szinte állandóan publikálok a Partiumban, megkerestem írásommal **Oláh András** költőt, a Partium főszerkesztőjét. Ő Mátészalkáról biztat 2019.03.04-én **2:59-kor**, mert ő is olyan szellemi ember, aki éjjel szeret dolgozni. „**A kerti naplót viszont le tudjuk hozni a javasolt részletekben.** Persze mindehhez még az is kell, hogy a lap megkapja a szükséges támogatást az NKA-tól.”

Sárándi József József Attila-díjas költőnek is több könyvét szerkesztettem, bemutattam. Leányvárról írja 2019. 03. 08-án. „**Megragadó a szintetizáló személyessége, hitelessége; tényirodalom. Gazdaságos sokszínűség ez. Tapasztalaton alapuló remekmű!**”

Kovács Szilvia alpolgármester 2019.03.18-án 12:59-kor kíván jobbulást. „Köszönöm az értesítést és az anyagot. Sajnálom, hogy ennyi baleset, baj érte, de ez mind azt mutatja, hogy kicsit többet kell pihenni. **Mihamarabbi gyógyulást, teljes felépülést kívánok, hogy idén is olyan sokat tudjon foglalkozni kertjével, amennyit csak szeretne.** Jó tornát, aztán jó kertészkedést kívánok.”

Dedinszki László általános iskolai tanár, karcagi kertbarát és -szomszéd 2019. 05. 08-án 17:20-kor írt ímélje **örömséges érzésekkel tölt fel.**

„Hazaérve azonnal elkezdtem olvasni a Füzetet. Hajtott a kíváncsiság. **Őszintén mondom, egy ülésben olvastam el, annyira szórakoztató volt. Egy kerti esztendőt így elmesélve sohasem hallottam még. Eszembe sem jutna, hogy ennyire szórakoztató olvasmány lehet egy év kerti munka, leírva.** Köszönöm a nagyszerű élményt. Tisztelettel: Dedinszki László.”

Végre, 2019. július 24-én a kezembe vehettem a **Hitel 2019.júliusi (7.) számát!** Benne **Rideg István: Füzet a zöldségeskertről (Napló: beszámoló, tüzetesen), 77- 101.**

**Dr. Szathmári István* Faludi Ferenc alkotói díjas emeritus professzor, nyelvész, 1979 óta nagy barátom. Nagy betegen is ír nekem 2019.11.04-én. Ennek rövidített formáját harmadiknak beletettem a könyvembe, a vallomások közé. Ezért itt megcsillagozom.

„Bp., 2019.nov.4.

Kedves jó Pistám!

Hát csak nem tudom megállni, hogy – ha nehézkesen is – ne írjak Neked néhány sort.

Először is azért, mert a „**Füzet a zöldségeskertről**” c. írásod *olyan sajátosan szép és egyedül álló!* Másodszor, mert olyan igaz barát vagy! Majdnem teljesen elolvastam. De közben nehezen tudtam letenni, annyira *olvastatja magát. Azt hittem, a napló, valójában a napi tettek – ebben az esetben kertészeti tettek – felsorolása. Te azonban a naplóból külön műfajt teremtettél!* Már az is dicséretes lenne, hogy szinte szakemberré képezted ki magad, de itt sokkal többről van szó! Megjelenek a szomszédok, a sajátos virágnevek, virágfajták, itt az irodalom (Petőfi, Szabó Pál és még sokan), a „karcagi csoda”, Németh László, a nyelvészet a névtannal, Arany, a szólásmondások, Juhász Gyula, a kutyák, a konyhakert-versenyek, a hosszúszarvú paprika, és még sorolhatnám tovább.

Hát még a stílus; ahogyan érdekesen, olvastató módon megírtad!... Szóval csak gratulálni tudok hozzá. Feltétlenül folytasd, szép és egyedül álló mű lesz belőle!

Ne haragudj a rendetlen, kapkodó írásért! De ennyire futotta!

Egyébként egyáltalán nem vagyok jól. Szédülök, gyenge vagyok rettenetesen!

Neked és családnak jó egészséget!

Sokszor ölel: Sz. Pista.”

(Nagyon nagy, 41 évig tartó barátság volt a mienk. Szinte műhelymunka. 1979-től tartott Pista Bácsi haláláig, 2020. november 3-áig közösen; és az enyém, amíg csak élek.)

Becskereki László író, helytörténész, később két könyvét lektoráltam, az egyikhez előszót, a másikhoz utószót is írva. Budapestről küldi hozzám **szívmelengető** vallomását (*Kudarok nélkül is lehet élni*, Madarasi Krónika, 2020.március, 4-5.).

„A tanár úrnak, az interneten, hamar elém tárult gazdag irodalmi múltja, de jó érzékkel a tömény irodalom helyett a lazább irányba fordultam, mert azonnal éreztem, ha megszeretném ismerni, akkor a legbiztosabb, ha a Füzet a zöldségeskertről naplóját faggatom egy kicsit. Ez mégiscsak a saját hétköznapijairól mesél. Nemcsak azt láthatom, hogyan ír, de azt is, hogy ki az, aki írta.”

„Sokat vártam és kaptam a tanár úr kertészeket megszégyenítő precizitással végzett növénytermesztésétől, és arról az elszántságtól, ahogy korát meghazudtolóan,

dacolva az időjárással, mások időnkénti megbocsájto mosolyával, nem elégedett meg azzal, hogy kihúzgálja a gatz, és majd csak terem valami, hanem a maximumot akarta kihalozni a természetből.”

„Amikor azt olvastam, hogy fél kiló pontossággal emlegeti a termést, éreztem, hogy gyermeki az öröm, megfizethetetlen a boldogság. Minden fáradságáért kárpótolta a természet. Annál, aki nem viselte volna el, ha hanyagsága miatt kiszárad a kert, és szenvednek a növényei, annál az embernél minden rendben van!”

„Ez a kétlakiség nem egyedüli eset, ez egy olyan szükséges jó, amit a legnagyobbaknál is láthatunk, ráadásul hasonló eredménnyel. Úgy is mondhatnám, hogy *nem mindenkinek a kávéházi asztal hozza meg az ihletet.*”

„Tolsztoj, akit Oroszországban csak a második cárként emlegettek az emberek, idővel sorban készítette a cipőket, büszkén ajándékozta ismerőseinek, jelezve, hogy az írás mellett talált valami más örömet is az életben.

Könnyű belátni, hogy az efféle másodlagos cselekvés nem elvesz, hanem hozzáad az ember értékéhez. Lehet benne kezdeti csetlés-botlás, de a kitartás, a szorgalom erősíti a jellemet!

Személyesen még nem találkoztam Rideg Istvánnal, valójában nem is ismerem, de érzésem szerint, valami hasonló alkat lehet. **Olyan, aki talán nem is tudja, de a boldog lélek ösvényét járja!**”

Lévainé Kovács Róza Rácz tanár úr életműdíjas általános iskolai fizikatanár, egykori kedves tanítványom, vele is tartom a kapcsolatot. Karcagon írta 2021. 01. 22-én ezeket az elismerő mondatokat. „Mindig csodáltam a munkabírásod, például a Körmendi-hagyaték gondozását. Meglepetés volt számomra a nagy fordulat, a kertművelés, amit ugyanazzal az alapossággal végezhetsz, mint az irodalmi munkát. **A kert és az irodalom összekapcsolása a kertészkedésről született írásodban: egy csoda!**”

Serfőző Simon Kossuth-díjas költő, író, immár Budapestről ír 2021.02.05-én

„Kedves Tanár úr!

Elnézésedet kérem, hogy ilyen sokára válaszolok a leveledre. Nem sorolom, milyen terhek nyomják a vállam. Ezért van, hogy **felszámoltam a Felsőmagyarország Kiadót is. Ami azt jelenti, hogy már nem tudom segíteni a kertés könyved megjelenését. Pedig nagy kedvem lenne rá. Unikum lett volna a könyv a piacon. (...)**

Jó tavaszt kívánok, napsütésest, kicsi esőt is mellé, hadd nőjenek a palántáid!

Üdvözl: Serfőző Simon.”

Mi ez a Füzet?

Átlelkesített tényirodalom. Vagyis a *Füzet* valamiféle **száraz leírásokból** és az őket körülvevő szövegekben rejlő, **a lélek átélte-alkotta apró örömök sorozatából áll össze.** Az utóbbiak nekem már a lelkem karbantartásához, a szellemi örömhöz kellene, mint ahogy – többek között -- a barátaimtól kapott és ide lejegyzett jó hírek is. **Abba a korba kerültem, értem, amikor az ember már egyre többször magába száll, vagyis az embert már az otthonos, a bensőséges, a kicsi dolgok jobban lelkesítik, mint a nagy távlatok. Miért érdemes még élni?** Miközben nagyon szereti a népe szellemét, lelkét, akaratát... Ezt mutatja a *Füzet*. Legalábbis: remélem. Lótottam-futottam eddig már eleget, sokszor hiába, ideje csendesebbre fogni magam, mert a „messze-e még a messze” kérdésre a helyes válasz: egyre közelebb a „távol”.

Mert „ember tervez, isten végez”.

2023. tavaszán nagy fordulatot vett a *Füzet a zöldségeskertről* ügye, az immár *Templom a kertem* című könyvvé avanszált művem sorsa. Mégpedig Gyurcsek János alpolgármester úr segítségével. Ugyanis május 20-án az egyik osztályommal érettségi találkozóm volt, és ott magamról szólva beszéltem a *Templom a kertem* könyvemről, amely 2021 óta a Magyar Naplónál parkol és kiadásra vár, de eleddig még nem nyert semmilyen pályázaton. Vagyis, nincs meg a kiadáshoz szükséges anyagi forrás.

A történet ott kezdődött, hogy **2021. február 6-án levélben fordultam Jánosi Zoltánhoz, a Magyar Napló főszerkesztőjéhez, nagy bizalommal, mert már többször és több helyen találkoztunk:** Nagykállóban Ratkó szavalóversenyen, ahova *Serfőző Simon közösségi beszéde* címmel pályázatot írtam, amit ő igen jónak tartott, Berekfürdőn is, az író táborban. Említettem neki, hogy régóta ismerem közös barátunkat, Serfőző Simont, akit az iskolám önképzőkörében is bemutattam, akivel kicseréltük egymás könyveit. Ő nekem adta az *Arcunk az ég* gyűjteményes kötetét, amelyhez a professzor úr írt *Harmatból sziklát görgetsz* szép, nagyívű tanulmányt. Jól ismerem Gulyás Imrét, az *Apáink a Donnál* eposz íróját, akinek nagyon szívhez szóló szociográfiáját, *Egy alföldi falu arcai. Tiszanána ma*, éppen a Magyar Napló adta ki. **„Hátha fel tudnád karolni az én füzetemet is.”** És ő válaszolt, és kiigazításokra kért. Jánosi Zoltán professzor szerint ez a meglévő cím kevés, ennél jobb kell. **Az új címet találtam meg leghamarabb.** A *Templom a kertem* -- az már igen, mert kifejező és felhívó. Aztán írjak előszót hozzá, írtam, névmutatót a termelt növényekről, a megidézett személyekről, és három vallomást is idézek a művem végére. De bővíthetem az idézetek

sorát is. Legyenek képek is. Bővítettem, alakítottam mindent amíg a könyv szerkezete megengedte. Tehát mindent megírtam, ahogyan ő kérte.

Nos, Karcag város alpolgármestere, Gyurcsek János úr odajött hozzám, és azt mondta: *„Téged szeretnek itt, Karcagon, kérdezd meg a Professzor Urat, Jánosi Zoltánt, mennyibe kerülne a könyv kiadása, és megpróbálunk segíteni. Hány millió?”* Innentől kezdve felgyorsultak az események. A kiadó hamarosan költségvetést készített: 600 ezer forint 300 példányra. Rendben, mondták rá Karcagon. ***És én most nagyon büszke vagyok a városomra, arra, hogy látatlanban is olyan sokan segítettek, mert érdemesnek tartották istápolni a művem.***

Az is öröömre szolgált, hogy a könyv szöveggondozója, ***Marcsák Gergely, fiatal beregszászi költő egyszerre érdekesnek, izgalmasnak és hasznosnak vélte az írásomat,*** és hihetetlenül nagy szorgalommal, tüzetesen, tiszteségesen át- meg áttekintette, vizsgálta, javította, igazította az anyagot. Végül pedig ***Jánosi Zoltán professzor úr az általa indított Magyar Mikrokozmosz-sorozatba kérte, hogy ott jelenjen meg, nem akárhol, a világ magyarságának is szólva.*** Hamarosan küldték a könyvem borítójának a tervét. Gyönyörű lesz! És aztán december végén megjelent a *Templom a kertem* a Magyar Naplónál. És Marcsák Gergely ajánlásával már előrendelhető.

Költő barátom ismertetője igen kedvesen magasabb dimenzióba emelte a könyvemet.
„Akár a vallás, akár a tudomány felől közelítünk, kikezdhetetlen az a triviális bölcsesség, hogy porból lesziünk és porrá lesziünk. És van valami hátborzongató spiritualitása a pillanatnak, mikor ezt sikerül saját életünk vonatkozásában realizálni – felismerve a test és az őt tápláló, befogadó anyaföld kapcsolatát. A Teremtés könyve szerint a Paradicsomból való kiűzetés óta műveli földjét fáradtságos munkával az ember, és Rideg István naplóját olvasva felötlik bennünk a gondolat, hogy e munka célja nem csak életünk pusztá fenntartása; valami ősi vágy is vezérli a kertészt, hogy az Édennek maga körül legalább morzsáját megteremtse. A Templom a kertem e nemes igény érzőinek kézikönyve, és szerzője az eszmét – hogy az élet értelme a természet közelében és az ott végzett munka örömeiben keresendő – irodalmi klasszikusok soraival dúcolja alá.”

2024. január 11-én, csütörtökön kaptam kézhez a tiszteletpéldányokat. A városom autója hozta el nekem Budapestről. A könyvnek az a kis szépséghibája, hogy a tavalyi év végi sietségben, hogy már karácsonyra megszülethessen, a képek a fekete-fehérben készültek el, nem színesben; de üsse kavics, így is élvezhetőek.

Már másnap, 12 - én illőnek tartottam, hogy **két jó emberemnek** köszönetet mondjak egy-egy dedikált példánnyal. „*Papp Endrének, hálásan köszönve a felkarolást, amellyel lehetővé tette, hogy megindulva megírhasam a – egy karcagi magyar mikrovilágról hírt adó -- könyvemet. Szeretettel: Rideg István.*” „*Dr. Jánosi Zoltán Professzor Úrnak, Zolinak, aki önzetlenül felkarolta az én kis „kerti ügyemet”, hálás köszönettel és további jó és szép, igaz munkát kívánva, hozzá jó egészséget, tisztelettel, szeretettel: István, Rideg Pista.*”

És január 16-án Veszprémből **Kozák Emília** keresett meg. „*Kedves Tanár Úr! Még egyszer szeretnék gratulálni a könyved megjelenéséhez, és hálás szívvel köszönöm meg a dedikált példányt az egész családom nevében. Apukám már el is olvasta a könyvet, nagyon tetszett neki is. Nagy örömet okoztál azzal, hogy személyesen fáradtál el hozzánk, anyukám fel is hívott még aznap este nagy boldogan, hogy elűjságotja, ki járt náluk. Gratulálok a munkádhoz, legyen még erőd további könyvek írásához! Sok szeretettel: volt tanítványod és kollégád, Emi és a Kozák család többi tagja.*”

Zárszó helyett állhatna itt **Bertha Zoltán barátom** 2024. 01. 18-án írt levele!
„köszönet és gratuláció

Kedves Pista Barátom!

*Hálás szívvel köszönöm, hogy küldted, megkaptam, gyönyörű ajándékokat, megjött pompás szép könyved – boldog örömmel gratulálok! Külön köszönöm a dedikációt – és most láthatod, hogy aki ért hozzá, más is milyen nagyra becsüli munkádat! Ez az egyik legrangosabb kiadó, keménykötésű, küllemében is vonzó, magával ragadó kötet – és ilyen sorozatban, Jánosi Zoli szerkesztette „magyar mikrokozmosz”! Hát mikro- és makrokozmosz, valóban! **Templom a kertem – még a cím is! Milyen találó!** Köszönöm, hogy részese is lehetek, igazi megtiszteltetés nekem! Nagyon jólesik kézbe venni és elmerülni a magyar táj lelkében általad! És a jegyzetekkel, növénynevekkel, névmutatókkal, fényképekkel kikerekítve – méltó a régi nagyokhoz, Veres Péter, Szabó Pál és mind a többiek emlékéhez – mai magyar („Kert-Magyarország”-beli) „otthonirodalmi” tudósítás. **Csemege azoknak, akik még szeretik a magyar földet és népet! „Magyarország felfedezése” ez is – személyes hitelességgel és erőteljességgel – és honszerelemmel! Isten áldjon érte!***

Sok köszönettel és szeretettel öllelek, sok sikert és további elismerést kívánva nagyszerű munkádhoz! Zoli”

Ámde január 19-én, pénteken felhívott a karcagi **Kun Lajos**. „*Ezt a könyvet nagyon jól csináltad. Meg is érdemli, hogy a városházán mutassák be. Nagyon jó, hogy Karcag, a városod jelentette meg. Ebből, ha valaki akarja, megtanulhatja a kertészkedést.*”

És január 21-én, vasárnap megjött Budapestről **Serfőző Simon** levele, villanypostán, a neki küldött könyvet köszönő. (Ez volt a dedikáció: „*Serfőző Simonnak, az Arcunk az ég igaz költőjének nagyrabecsüléssel az „arcom a kert” írója: Rideg István. Karcag, 2024. január 12., péntek.*”)

„2024. 01. 21. 10:17. *Kedves István! Tisztelt Tanár úr! / Valóban, először fel kell építeni a templomot, ez esetben a kertet. Az oltár benne a veteményes. Le kell elébe térdelni (palántázni, magot vetni). Mielőtt belépsz a templomba, a szentelt vízből keresztet kell vetni. (Vagyis locsolni kell.) Aztán imát kell mondani, kérni Isten segítségét. Délben megkondul a Nap. Amit nem hallani. De a gyomrod hallja, indulhatsz hazafele. S mikor megebédeltél, írhattad a könyvet, amit ezúton köszönök meg. **Értékes munkának tartom, egyúttal hasznosnak is.** Örülök, hogy megjelent, tele irodalmi vonatkozásokkal, így kerek egész. / Baráti üdvözléssel: Serfőző Simon.” Meg is köszöntem neki. „*Kedves Simon! / Hálásan köszönöm a könyvemről írt szép laudációt. Beleteszem a névmutatóhoz. / Barátsággal: Rideg István.*” Január 22., hétfő, a magyar kultúra napja.*

Január 24-én írt Jánosi Zoltán. „*Kedves Pista, köszönöm leveledet, és a könyvet is megkaptam néhány nappal ezelőtt a szép ajánlásoddal együtt. **Örülök, hogy köteted végre kikerülhetett a nyomdából, és minél többen olvashatják. (...) Szép évet, alkotóerőt kívánok 2024-ben is – és sok hasznos boldog időt a kertedben!** Barátsággal: Zoli.*”

Január 27-én, szombaton megkaptam **Pacsai Norbert** biológus barátom **véleménygazdag** válaszát a neki elküldött, dedikált könyvemre. Ő is igazi barát, ezért jót, örömvivőt írtam immár az ő a könyvébe. „*Kedves Barátomnak, az abádszalóki biológus Pacsai Norbertnek és kedves Családjának, **jó magyar embereknek, adom emlékül eme karcagi kertem-berkem-kincsem szellemi termését,** megírt-megjelent szívem csücskét (álmát), jó egészséget, minden jót kívánva (a többit majd elrendezzük), szeretetteljes tisztelettel és barátsággal: Rideg István, a konok kunok, a Nagykunság fővárosából, Karcagról. Karcag, 2024. január 18., csütörtök.*”

Ő meg válaszul ilyeneket ír a köszönő levelében: „*Karácsonyunkat hosszabbítottad meg, szépséges írásod valóban Angyal hozta,*” „**könyved nem csupán kertészeti kézikönyv, hanem Imakönyv is**”, „*írta (...) egy magát a Teremtő munkatársának tekintő konok nagykun Ember*”, „**a kertészkedés léleképítő része ragadott meg elsősorban**”, „*és ha valami nagyon sikerül, azt szinte hálás szívvel megünnepled: >áhitattal nézegettem bőven termő híveimet: templom a kertem<*”, „*De Rideg Tanár Úr, amikor vet, ültet vagy palántáz, onnan a Gondviselőre és a szorgalmára van utalva*”, „*Ha a számításod nem jön be, akkor mégis miért*

csinálod? Gyönyörű válaszod van erre: >**A kertben összességében harmóniára találok: nagyra, tágra nyílik ki előttem a világ.**” *A Párod asztalára kerülő sok-sok gyönyörűség és a tucatnyi elismerés csupán ráadás. / Hálásan köszönöm, hogy könyveddel és műveltségeddel lelkiekben is újra gazdagítottál!*”

Norbert sorai annyira meghatottak, hogy gyorsan válaszoltam neki. „*Kedves Norbert! Köszönöm lelki elemzésed, **rátaláltál a kulcsmondatokra, a második az aranymetszetben van** (az első a szövegtest felén, az 55. oldalon, a második a 67. oldalon). Az aranymetszet a felén túl, a háromnegyeden innen van, ide szokták tenni a legfontosabb információt. Köszönöm. Jó egészséget! Ölel: Rideg Pista.*”

A költő **Marcsák Gergely** írta, aki a kötetet gondozta, Beregszászról, január 30-án, a villanypostán: „*Megérkezett a könyv, és nagyon örülök a végeredménynek. Szép kötet, tetszik a papír, a kötés, jó és kényelmes kézben tartani. **Megérte dolgozni vele.***”

Január 31-én délután hívott **dr. Varga Gizella**, és köszönte a könyvemet, sorolta a „nagyszerűségeit”: **a búbos banka halála előtti gondoskodást** (kukacok, apró magvak kínálását), az aprólékos megfigyeléseket: a délutáni locsolás bevezetését, a tarack kiirtását. **Dr. Horváth József**et meghatotta maga a cím, majd az, hogy **személyes társai lettek a növények**: az élettani hatásuk miatt.

De február 2-án, pénteken, 21:10-kor írt nekem Csonkapapiból **Nagy Zoltán Mihály** is. „*Szervusz, István, / ma délután megkaptam a könyvedet, már olvasgatom, és biztos, hogy nagy hasznát fogom venni a saját minire zsugorodott kertemben. **KÖSZÖNÖM!** Szeretettel üdvözöl: zolimisi.*”

Hát ím, végére jutottam a mondókámnak. Végezetül ismét **köszönetet mondok a barátaimnak a jó szavakért, és megköszönöm Önöknek is azt, hogy felolvasásomat mindvégig nagy érdeklődéssel, megértő, átérző figyelemmel és szeretettel fogadták.** Köszönöm, jólesik nekem, hogy **példás türelemmel** meghallgattak.

Karcagon, 2024. február 17-én, szombaton.

Rideg István